

Työpaikkaohjaajan osaamiskartta

Heljä Hätönen

EDUCA-INSTITUUTTI OY

© Educa-Instituutti Oy
Julkaisija Educa-Instituutti Oy
Rahoittaja Opetushallitus

Graafinen suunnittelu Layout Studio Oy

ISBN 978-952-5047-68-4 (pdf)

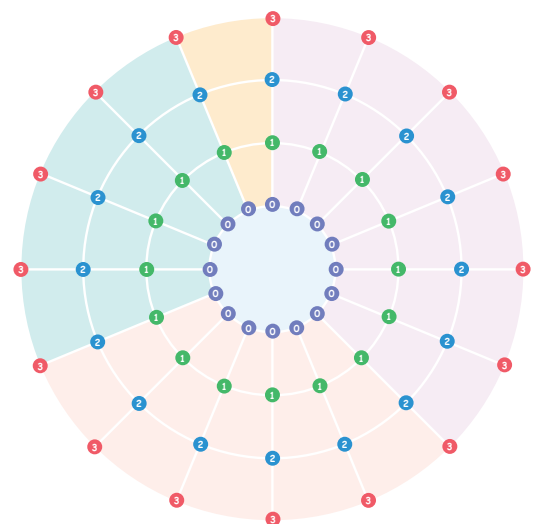

EDUCA-INSTITUUTTI OY

Sisällys

Esipuhe	4	3 Opiskelijan tai näyttötutkinnon suorittajan osaamisen arviointi	23
Työpaikkaohjaajan rooli ja tehtävät	5	3.1 Ammattiosaamisen näyttöihin liittyvät säädökset ja määräykset	24
Työpaikkaohjaajan osaamisalueet	6	3.2 Opiskelijan osaamisen arviointi ammattiosaamisen näytössä	25
Osaamistasot osaamisen arvioinnin kriteereinä	8	3.3 Näyttötutkinnon suorittamiseen liittyvät säädökset ja määräykset	26
Ohje osaamisen arviointiin	10	3.4 Näyttötutkinnon suorittajan osaamisen arviointi tutkintotilaisuudessa	27
Työpaikkaohjaajan osaamisalueiden kuvaukset	10	4 Työpaikkaohjaajana kehittyminen	28
1 Työpaikalla järjestettävän koulutuksen, ammattiosaamisen näyttöjen ja tutkintotilaisuuksien suunnittelu	11	Kehittämissuunnitelman laatiminen	29
1.1 Tutkintorakenteen ja koulutuksen järjestämismuotojen tunteminen	12	Lähteet	29
1.2 Oman ammattialani tutkintojen perusteiden tunteminen	12	Liite	
1.3 Työpaikalla järjestettävän koulutuksen suunnittelu yhteistyössä koulutuksen järjestäjän edustajan kanssa	13	Työpaikkaohjaajan osaaminen	31
1.4 Työpaikalla järjestettävään koulutukseen liittyvät dokumentit	14		
1.5 Ammattiosaamisen näyttöjen ja/tai tutkintotilaisuuksien suunnittelu	15		
1.6 Tiedottaminen	16		
2 Opiskelijan ohjaaminen ja oppimisen arviointi	17		
2.1 Opiskelijan perehdyttäminen	18		
2.2 Opiskelijan ohjaus työtehtävälähtöisesti	19		
2.3 Opiskelijan yksilöllinen ohjaus	20		
2.4 Vuorovaikutus ja ohjausmenetelmät	21		
2.5 Oppimisen arviointi	22		

Työpaikkaohjaajan osaamiskartta

Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on kouluttaa osaavaa työvoimaa. Tulevaisuudessa yhä suurempi osa ammatillisesta koulutuksesta, ammatilliseen peruskoulutukseen kuuluvista ammattiosaamisen näytöistä sekä ammatillisena aikuiskoulutuksena suoritettavista näyttötutkinnoista järjestetään työpaikoilla. Työpaikalla järjestettävän koulutuksen toteutuksen edellytyksenä on, että koulutustyöpaikalla on riittävästi ammattitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevää henkilökuntaa, joka voidaan määrätä opiskelijan vastuulliseksi kouluttajaksi (Asetus 811/1998, 5§).

Tämä osaamiskartta on väline työpaikkaohjaajan osaamisen tunnistamisessa ja kehittämisessä. Osaamiskartassa on kuvattu työpaikkaohjaajan työssä tarvittavat keskeiset osaamisalueet ja -tavoitteet. Työpaikkaohjaaja voi arvioida osaamistaan osaamiskartan avulla eri tilanteissa: toimiessaan työpaikkaohjaajana, ennen työpaikkaohjaajakoulutusta, koulutuksen jälkeen ja esimerkiksi sitten, kun koulutuksen päättymisestä on kulunut muutama kuukausi ja työpaikkaohjaaja on voinut soveltaa käytännössä koulutuksessa oppimaansa. Osaamiskartan avulla voidaan tunnistaa henkilökohtaiset vahvuudet ja osaamisen kehittämistarpeet sekä suunnitella osaamisen kehittämistä.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa ja ammatillisen aikuiskoulutuksen piiriin kuuluvassa näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa on vakiintunut käsite työpaikkaohjaaja ja vastaavasti oppisopimuskoulutuksessa työpaikkakouluttaja. Tässä osaamiskartassa käytetään kummastakin käsitettä työpaikkaohjaaja. Osaamiskartta soveltuu sekä työpaikkaohjaajien että oppisopimuskoulutuksen työpaikkakouluttajien osaamisen arviointiin ja kehittämisen suunnitteluun. Myös muiden koulusteiden työpaikalla tapahtuvaa oppimista ohjaavat henkilöt voivat soveltuvin osin hyödyntää osaamiskarttaa.

Osaamiskartta on laadittu Opetushallituksen vuonna 2012 laatiman Työpaikkaohjaajien koulutusta koskevan ohjeen pohjalta. Ohjeessa on esitelty työpaikkaohjaajien koulutusta koskevat tavoitteet, arviointikohteet ja arviointikriteerit (OPH 2012). Ohje on luettavissa Opetushallituksen sivuilla osoitteessa http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/tyopaikkaohjaajien_koulutus ja vastaavasti myös tämä osaamiskartta löytyy samasta osoitteesta.

Tammikuussa 2013

Heljä Hätönen
toimitusjohtaja, FM
Educa-Instituutti Oy

Minna Taivassalo-Salkosuo
asiantuntija
Opetushallitus

Työpaikkaohjaajan rooli ja tehtävät

Työpaikkaohjaaja toimii työpaikkansa, opiskelijan, tutkinnon suorittajan ja koulutuksen järjestäjän välisenä linkkinä. Työpaikkaohjaajan toiminta ja ohjaustaidot ovat merkityksellisiä työpaikalla tapahtuvan oppimisen laadun näkökulmasta. Työpaikkaohjaaja ja ohjaavat opettajat yhdessä varmistavat, että oppiminen tapahtuu työpaikalla tavoitteellisesti ja ohjatusti. Työpaikkaohjaaja on varsinkin nuorelle opiskelijalle usein ensimmäinen kontakti alan ammattilaiseen ja hän toimii esikuvana ja roolimallina nuorelle.

Työpaikkaohjaaja opastaa myös alalla tehtävään työhön kokonaisuudessaan yhdessä työyhteisönsä kanssa. Tärkeää on myös, että työpaikkaohjaaja on tiedottanut työyhteisön jäsenille työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta. Näin työyhteisön jäsenet voivat omalta osaltaan osallistua opiskelijan perehdytykseen ja huomioida hänet työyhteisön jäsenenä.

On olennaista, että työpaikkaohjaaja suhtautuu myönteisesti työhönsä ja opiskelijan ohjaukseen sekä jaksaa kannustaa ja rohkaista opiskelijaa kokeilemaan ja tekemään. Työpaikkaohjaaja luo myös oppimis- ja koulutusmyönteisen ilmapiirin työyhteisössään.

Työpaikkaohjaajan tehtävät vaihtelevat eri työpaikoilla mm. työpaikan koon, alan, jolla organisaatio tai yritys toimii, henkilöstön määrän jne. mukaan. Työyhteisöissä on erilaisia tapoja jakaa työtehtäviä, myös ohjaamistehtäviä.

Työpaikkaohjaaja on henkilö, joka

- toimii yhdyshenkilönä työpaikan, opettajan/opettajien, opiskelijan tai tutkinnon suorittajan ja koulutuksen järjestäjän välillä
- varmistaa, että työpaikka on turvallinen ja laadukas oppimisympäristö
- suunnittelee työpaikalla tapahtuvaa oppimista, ammattiosaamisen näyttöjä ja tutkintotilaisuuksia yhdessä opettajien ja opiskelijan kanssa
- toteuttaa ohjausta ja arviointia laadittujen sopimusten ja suunnitelmien mukaan
- ohjaa ja tukee opiskelijaa ja arvioi oppimista
- arvioi osaamista eri osapuolten kanssa.

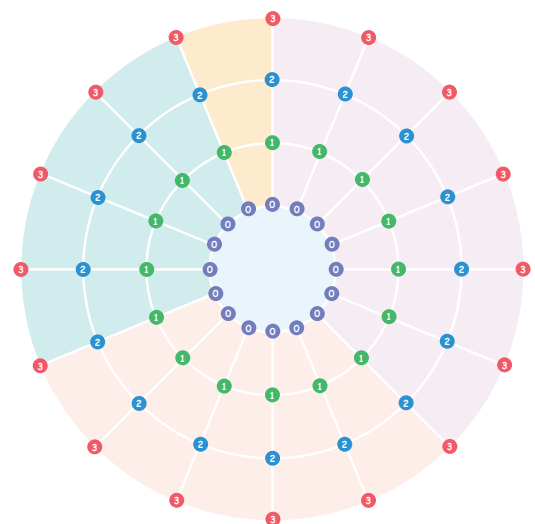
Työpaikkaohjaajan osaamisalueet

Osaamisalue tarkoittaa yksilöityä, työpaikkaohjaajan työssä tarvittavaa osaamista. Työpaikkaohjaajan osaaminen muodostuu eri osaamisalueiden yhdistelmästä. Työpaikkaohjaajan osaamisalueet on määritetty Työpaikkaohjaajien koulutuksen ohjeen pohjalta (OPH, 2012).

Osaamisalueet ovat:

1. Työpaikalla järjestettävän koulutuksen, ammattiosaamisen näyttöjen ja tutkintotilaisuuksien suunnitteluun liittyvä osaaminen
2. Opiskelijan ohjaaminen ja oppimisen arviointi
3. Opiskelijan ja tutkinnon suorittajan osaamisen arviointi
4. Työpaikkaohjaajana kehittyminen.

Pääosaamisalueita on edelleen jaoteltu yksityiskohtaisemmiksi osaamisalueiksi (kuvio 1).

Työpaikkaohjaajan osaamiskartta

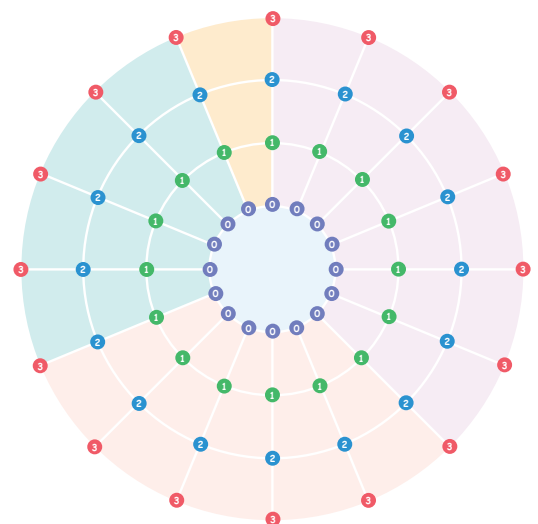

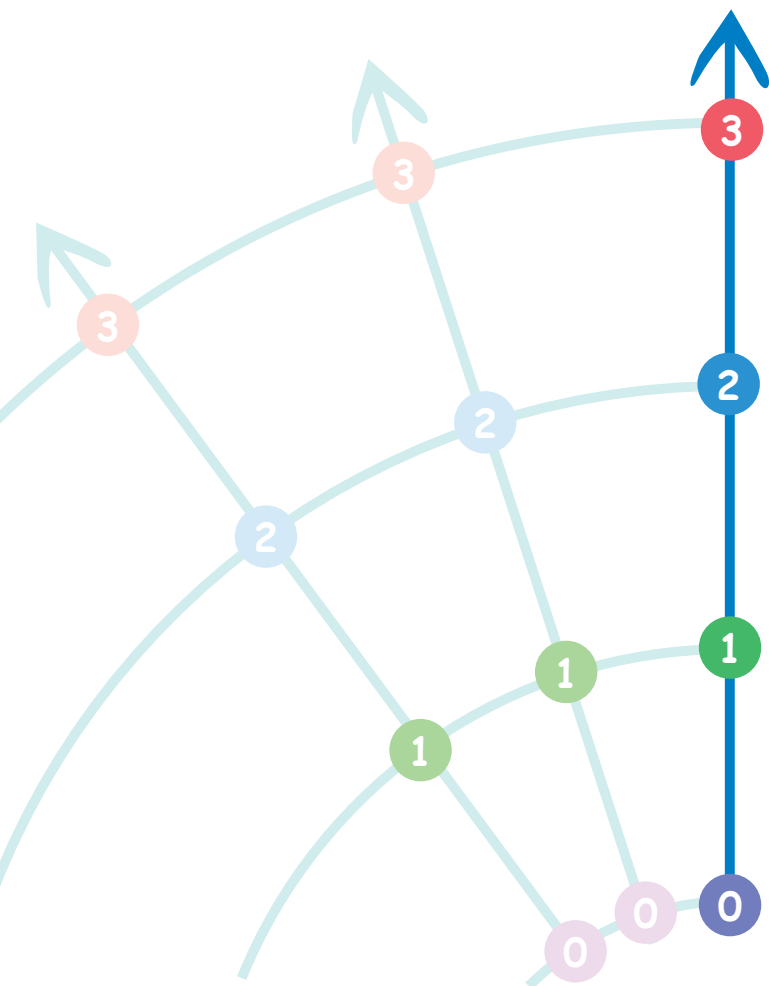
Kuvio 1. Työpaikkaohjaajan osaamisalueet.

Osaamistasot osaamisen arvioinnin kriteereinä

Osaamistasot toimivat ennakoon määriteltynä osaamisen arvioinnin kriteereinä ja niiden tarkoituksena on helpottaa ja yhdenmukaistaa osaamisen arviointia. Osaamiskarttaan on laadittu yleiskuvaukset eri osaamistasoista (kuvio 2). Lisäksi arviointia varten on kullekin osaamisalueelle laadittu konkreettisemmat osaamistavoitteet osaamistasoille 1, 2 ja 3. Osaamistaso 1 vastaa pääosin sitä kuvausta, joka on esitetty Työpaikkaohjaajan koulutuksen 3 ov -ohjeessa (OPH, 2012).

Työpaikkaohjaajan osaamisen ei tarvitse kaikilla osaamisalueilla olla tason 3 ”huippuosaamista”, vaan osaaminen voi joillakin osaamisalueilla olla riittävää tasolla 1 tai 2. Olennaista on eri osaamisalueiden tarkoituksenmukainen yhdistelmä. On siis tärkeätä ajatella niin, että osaamistasot tasosta 1 lähtien ovat jo olemassa olevaa osaamista. Osaamistaso 0 tarkoittaa sitä, että ko. osaamisalueen osaamista ei vielä ole. Kyseessä voi olla esimerkiksi ohjaustyötä aloitteleva työpaikkaohjaaja.

Työpaikkaohjaaja on osaamisalueen huippu-osaaja. Hän näkee osaamisalueen asioita laajasti kokonaisuutena ja osaa yhdistää asioita uudella tavalla. Työpaikkaohjaaja osaa kehittää osaamisalueeseen kuuluvia asioita koko työyhteisön ja työpaikalla järjestettävän koulutuksen kannalta.

Työpaikkaohjaaja osaa toimia osaamisalueeseen liittyvissä tehtävissä itsenäisesti. Hänellä on monipuolista tietämystä alueen asioista ja hän osaa soveltaa tietämystään joustavasti ja monipuolisesti.

Osaaminen on työpaikkaohjaajan työssä tarvittavaa perusosaamista. Työpaikkaohjaaja osaa toimia sovittujen pelisääntöjen ja ohjeiden mukaan. Hänellä on perustiedot osaamisalueen asioista.

Työpaikkaohjaajalla ei vielä ole ko. alueen osaamista. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi aloittelevalla työpaikkaohjaajalla. Työpaikkaohjaajan koulutuksen tavoitteet asetetaan niin, että koulutus tuottaa vähintään osaamistason 1.

Kuvio 2. Osaamistasojen yleiskuvaukset.

Ohje osaamisen arviointiin

Arvioi omaa osaamistasi työpaikkaohjaajana tämän aineiston liitteenä olevalle arviointilomakkeelle. Merkitse tuloksesi suoraan liitteessä olevaan kuvioon.

Lue seuraavilta sivuilta osaamisalueiden kuvaukset ja valitse kultakin osaamisalueelta tasoista 0–3 se taso, joka parhaiten kuvaa omaa osaamistasi arviointihetkellä. Tasojen arvioinnissa voit hyödyntää myös tasojen yleiskuvausta (kuvio 2). Periaate on, että ylemmät osaamistasot sisältävät myös alempien tasojen osaamisen. Tasokuvaukset ovat suuntaa-antavia, eikä aivan kaikkien tasokuvauksessa mainittujen asioiden tarvitse toteutua, jotta voisit perustellusti arvioida sen osaamistasoksesi.

Työpaikkaohjaajan osaamisalueiden kuvaukset

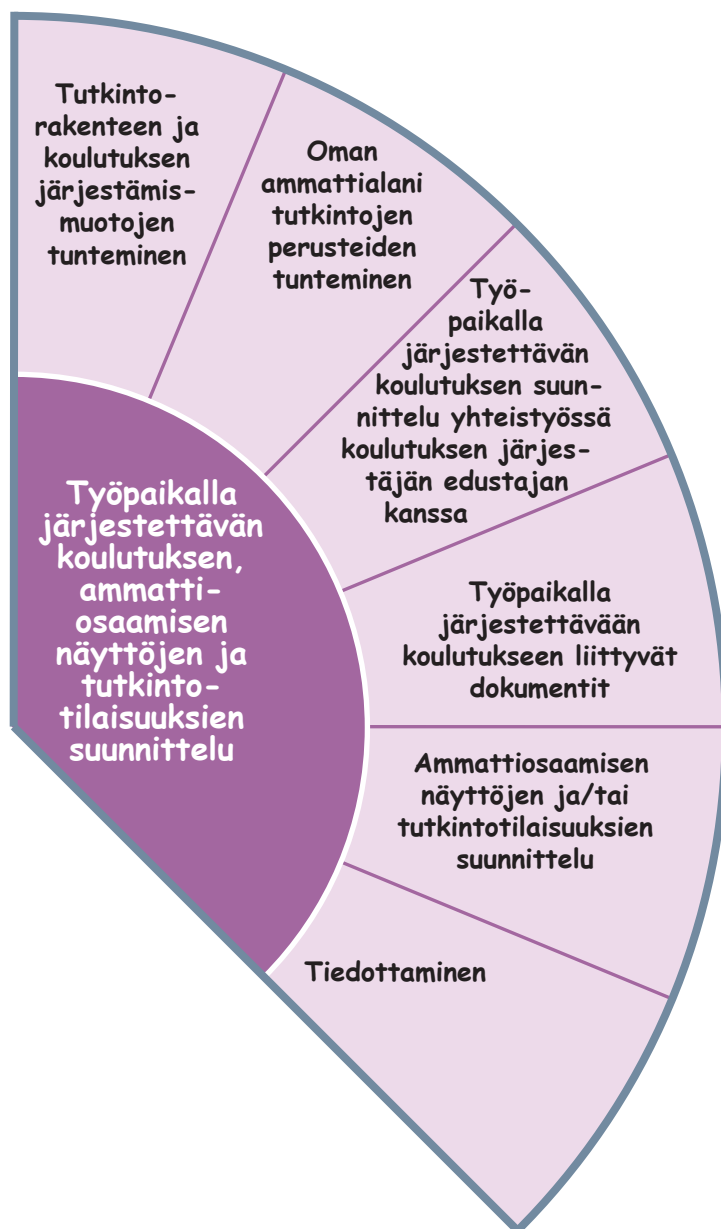
Tämä osaamiskartta on laadittu yhteiseksi kaikkien alojen työpaikkaohjaajille. Siksi alakohtaista ammattiosaamista ei ole eritelty osaamiskarttaan.

1 Työpaikalla järjestettävän koulutuksen, ammattiosaamisen näyttöjen ja tutkintotilaisuuksien suunnittelu

Tavoitteena on, että työpaikkaohjaaja

- tuntee tutkintorakenteen ja koulutuksen järjestämisuodot
- tuntee oman ammattialansa tutkintojen perusteet
- osaa suunnitella työpaikalla järjestettävää koulutusta
- osaa suunnitella ammattiosaamisen näyttöjä tai tutkintotilaisuuksia yhteistyössä koulutuksen järjestäjän tai tutkinnon järjestäjän kanssa
- tiedottaa työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta.

Arvioi osaamistasi seuraavilla osaamisalueilla:

1.1 Tutkintorakenteen ja koulutuksen järjestämismuotojen tunteminen

1

Tunnen ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen (ammattilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot) ja erilaiset koulutuksen järjestämismuodot, joita ovat ammatillinen peruskoulutus, ammatilliset näyttötutkinnot sekä oppisopimuskoulutus.

2

Osaan hahmottaa ja selvittää myös muille työpaikallani, miten ohjaus, oppimisen arviointi sekä osaamisen arviointi eroavat eri koulutuksen järjestämismuodoissa.

3

Osaan ohjata muita työpaikkaohjaajia eri koulutuksen järjestämismuotojen opiskelijoiden tai tutkinnon suorittajien ohjauksen ja arvioinnin suunnittelussa.

1.2 Oman ammattialani tutkintojen perusteiden tunteminen

1

Olen tutustunut oman ammattialani tutkintojen perusteisiin. Tiedän, miten tutkintojen perusteet ohjaavat koulutuksen järjestäjien opetussuunnitelmien laadintaa ja työpaikalla järjestettävän koulutuksen suunnitelmia.

2

Osaan hyödyntää oman ammattialani tutkintojen perusteita työpaikalla järjestettävän koulutuksen sekä ammattiosaamisen näyttöjen ja tutkintotilaisuuksien järjestämisessä. Osaan ohjata työyhteisössäni muita tutkinnon perusteisiin ja niiden hyödyntämiseen työpaikalla järjestettävän koulutuksen toteutuksessa.

3

Olen mukana yhteistyössä eri tahojen kanssa kehittämässä oman alan tutkinnon perusteita sekä laajemminkin ammatillista koulutusta työelämän tarpeita vastaavaksi.

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen suunnittelu yhteistyössä koulutuksen järjestäjän edustajan kanssa

1

Tiedän, millaisia suunnitelmia ja sopimuksia työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta tulee laatia eri koulutuksen järjestämismuodoissa. Osaan tuoda suunnittelussa esille, millaisia työtehtäviä työpaikkani voi tarjota erilaisille opiskelijaryhmille ja tutkinnon suorittajille. Varmistan osaltani, että suunnitelmissa otetaan huomioon työtehtäviin ja työpaikkaan liittyvät määräykset, ohjeet ja suositukset, kuten työturvallisuusmääräykset ja alan sopimukset.

2

Osaan kartoittaa, mitä työpaikallani voi oppia ja arvioida, miten työpaikkani tarjoamat oppimismahdollisuudet soveltuvat eri tavoin opiskeleville ja eri taustan omaaville opiskelijoille. Osaan yhteistyössä koulutuksen järjestäjän edustajien kanssa laatia toteuttamiskelpoisia suunnitelmia opiskelijoille ja tutkinnon suorittajille työpaikalla järjestettävän koulutuksen toteuttamiseksi.

3

Osaan varmistaa, että työpaikallani järjestettävää koulutusta koskevat sopimukset ovat ajan tasalla ja tarvittaessa tarkistan sopimuksia koskevat asiat koulutuksen järjestäjän edustajalta. Osaan kehittää työpaikkaani oppimisympäristönä. Osaan toimia yhteistyössä laajasti eri koulutuksen järjestäjien kanssa työpaikalla järjestettävän koulutuksen kehittämiseksi.

1.4 Työpaikalla järjestettävään koulutukseen liittyvät dokumentit

1

Tiedän työpaikalla järjestettävään koulutukseen liittyvät dokumentit, jotka voivat olla henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ammatillisessa peruskoulutuksessa, henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma erityisopetuksessa, henkilökohtaistamista koskeva asiakirja näyttötutkinnoissa tai henkilökohtainen opiskeluohjelma oppisopimuskoulutuksessa.

2

Osaan ottaa osaltani suunnittelussa huomioon opiskelijan työpaikalla tapahtuvaa opiskelua ohjaavat dokumentit ja ohjata opiskelijakohtaisten suunnitelmien laadintaa.

3

Osaan hyödyntää suunnittelussa opiskelijan työpaikalla tapahtuvaa opiskelua ohjaavia dokumentteja ja osaan kehittää niitä yhdessä opettajien kanssa. Osaan varmistaa, että opiskelijakohtaiset dokumentit ovat ajan tasalla ja että kaikki työyhteisön jäsenet ovat tietoisia opiskelijakohtaisista dokumenteista ja hyödyntävät niitä sovitusti ohjatessaan opiskelijoita.

Ammattiosaamisen näyttöjen ja/tai tutkintotilaisuuksien suunnittelu

1

Osaan tuoda työpaikan edustajana suunnittelussa esiin työpaikan mahdollisuudet ammattiosaamisen näyttöjen ja/tai tutkintotilaisuuksien järjestämiseen tutkinnon perusteiden ja näyttötutkinnon järjestämissuunnitelmassa sovittujen asioiden mukaisesti. Tuon myös esiin työpaikalla noudatettavat ja voimassa olevat työsuojelu- ja työturvallisuusmääräykset ja ammattialan erityissäädökset.

2

Osaan yhteistyössä eri osapuolten kanssa suunnitella ammattiosaamisen näytön ja/tai tutkintotilaisuuden toteutusta työpaikalla ja tuon esiin ideoita kattavien näyttöjen ja tutkintotilaisuuksien toteuttamiseksi. Osaan käyttää suunnittelussa apuna tutkinnon perusteissa esitettyjä arviointikriteereitä. Osaan arvioida opiskelijoiden laatimien näyttösuunnitelmien realistisuutta ja toteuttamiskelpoisuutta.

3

Osaan varmistaa ammattiosaamisen näyttöjen ja/tai tutkintotilaisuuksien suunnittelussa sen, että opiskelija tai tutkinnon suorittaja voi osoittaa osaamistaan monipuolisesti ja kattavasti. Osaan antaa ja vastaanottaa palautetta ammattiosaamisen näyttöjen ja tutkintotilaisuuksien suunnittelun kehittämiseksi.

1.6 Tiedottaminen

1

Osaan tiedottaa oikea-aikaisesti yhteistyössä työnantajani kanssa työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta, ammattiosaamisen näytöistä ja tutkintotilaisuuksista koko työyhteisölle.

2

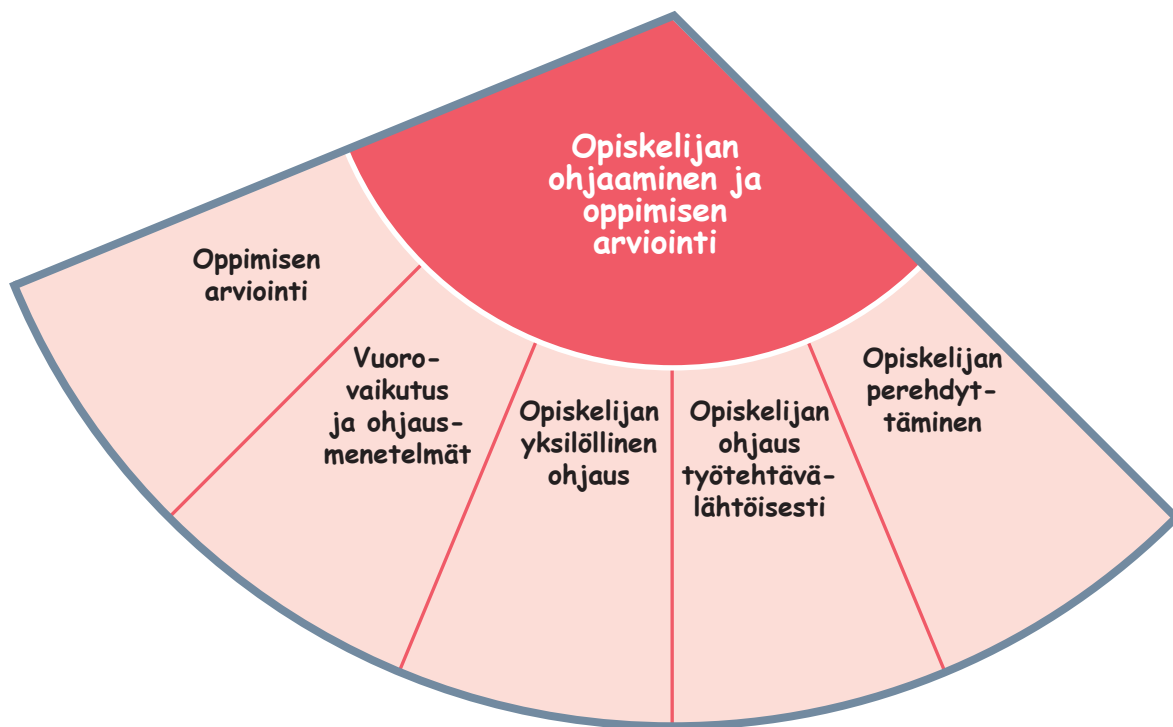
Osaan toimia työpaikalla järjestettävän koulutuksen yhdyshenkilönä työpaikallani ja jaan ammattikoulutusta ja koulutuksen muutoksia koskevaa tietoa työpaikallani monipuolisin menetelmin.

3

Osaan aktiivisesti etsiä tietoa ammattikoulutuksesta ja sen kehittamisestä hyödyntäen eri tietolähteitä. Osaan tuottaa tiedotusmateriaalia työpaikan käyttöön. Annan aktiivisesti palautetta ja tietoa ammattikoulutuksen kehittämiseksi työpaikan ja työpaikkaohjaajan työn näkökulmasta.

2 Opiskelijan ohjaaminen ja oppimisen arviointi

Arvioi osaamistasi seuraavilla osaamisalueilla:

Tavoitteena on, että työpaikkaohjaaja osaa

- perehdyttää opiskelijan
- ohjata opiskelijan oppimista
- arvioida opiskelijan oppimista.

2.1 Opiskelijan perehdyttäminen

1

Osaan perehdyttää opiskelijan siten, että hänelle muodostuu selkeä kokonaiskuva työpaikasta, työpaikan prosesseista ja omista työtehtävistään. Osaan perehdyttää opiskelijan työturvallisuuteen työturvallisuuslain, työpaikan ohjeiden, työehtosopimusten sekä muiden alakohtaisten säädösten mukaisesti. Osaan selvittää opiskelijalle, millaista osaamista työpaikalla edellytetään.

2

Osaan varmistaa, että opiskelija noudattaa työsuojelu ja -turvallisuusohjeita ja että opiskelijalla on tiedossa työpaikan työsuojeluhenkilöt, joiden puoleen voi tarvittaessa kääntyä. Osaan kehittää työpaikallani toteutettavaa perehdyttämistä erityisesti opiskelijoiden perehdyttämisen näkökulmasta.

3

Osaan kehittää työpaikkaani turvalliseksi työympäristöksi. Rohkaisen myös opiskelijaa oman työn ja työympäristön työsuojelu- ja turvallisuusnäkökohtien arviointiin ja kehittämiseen. Kun työpaikallani tapahtuu sellaisia muutoksia, jotka vaikuttavat myös työpaikalla järjestettävään koulutukseen, osaan ohjata työyhteisön jäseniä ottamaan näitä tekijöitä huomioon perehdyttäessään opiskelijoita. Osaan perehdyttää työpaikan muuta henkilökuntaa ja yhteistyötahoja opiskelijoiden perehdytykseen.

2.2 Opiskelijan ohjaus työtehtävälähtöisesti

1

Osaan varmistaa yhdessä koulutuksen tai tutkinnon järjestäjän edustajan ja opiskelijan kanssa, että työpaikalla järjestettävän koulutuksen oppimistavoitteet ovat tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimusten mukaisia. Osaan kytkeä opiskelijan työtehtävät tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin ja osaan tarvittaessa monipuolistaa työtehtäviä. Osaan kuvata työprosessin eri vaiheita opiskelijalle. Osaan ottaa ohjauksessa huomioon työsuojelu- ja työturvallisuusasiat.

2

Osaan ohjata opiskelijaa näkemään työpaikan työtilanteet oppimistilanteina ja hyödyntämään niitä opiskelussa. Osaan ohjata opiskelijaa arvioimaan opiskelusuunnitelmansa toteutumista ja tarkentamaan ja muuttamaan sitä mm. työtilanteiden mukaan.

3

Osaan pyytää opiskelijalta palautetta työtehtävien ja työprosessien kehittämiseen ja osaan hyödyntää opiskelijalta saatua palautetta työtehtävien ja työpaikan toiminnan kehittämisessä.

2.3 Opiskelijan yksilöllinen ohjaus

1

Osaan yhteistyössä koulutuksen järjestäjän ja opiskelijan kanssa ottaa ohjauksessa huomioon erilaiset opiskelijat, opiskelijoiden oppimisen edellytykset, terveyden ja toimintakyvyn sekä mahdollisen tuen tarpeen. Osaan kannustaa opiskelijaa seuraamaan ja dokumentoimaan oman oppimisensa edistymistä. Otan ohjauksessa huomioon opiskelijan henkilökohtaiset oppimistavoitteet.

2

Osaan arvioida opiskelijan oppimistapaa ja mukauttaa ohjaustani saamani tiedon pohjalta. Osaan ohjata eri tavoin oppivia opiskelijoita. Minulla on hyvät tiedot oppimisesta, myös oppimiseen liittyvistä mahdollisista esteistä. Osaan innostaa opiskelijaa kokeilemaan ja oppimaan uusia asioita. Osaan tarjota työpaikallani yksilöllisiä oppimistilanteita lähtökohdiltaan erilaisille ja eri taustoista tuleville opiskelijoille.

3

Osaan edistää opiskelijan luottamusta omiin kykyihinsä ja mahdollistan sellaisia tilanteita, joissa opiskelija saa onnistuneita oppimiskokemuksia ja myös mahdollisuuksia oppia toisilta. Osaan tukea opiskelijaa myös oppimiseen liittyvien tunteiden käsittelyssä. Osaan kohdata ja huomioida opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet ja olla tukena niissä. Löydän aikaa ja voimavaroja opiskelijalle vaikeiden asioiden käsittelyyn. Osaan ohjata opiskelijaa tarvittaessa hakemaan lisätukea muilta tahoilta opiskelunsa aikana.

2.4 Vuorovaikutus ja ohjausmenetelmät

1

Osaan luoda ohjaustilanteisiin myönteisen ja luottamuksellisen ilmapiirin. Osaan käyttää opiskelijan ohjauksessa eri menetelmiä. Osaan hyödyntää mahdollisuuksien mukaan myös käytössä olevaa tieto- ja viestintätekniikkaa sekä sosiaalisen median työkaluja.

2

Osaan ohjata ja kannustaa opiskelijaa myös hankaliksi koetuissa oppimistilanteissa ja etsiä niihin toimivia ratkaisuja yhdessä eri osapuolten kanssa. Hallitsen erilaisia ohjaustyyliä ja osaan käyttää niitä joustavasti erilaisissa ohjaustilanteissa. Käytän aktiivisesti ohjauksessa tieto- ja viestintätekniikkaa sekä sosiaalisen median työkaluja. Tunnen eri medioissa toimimisen pelisäännöt ja osaan perehdyttää myös muita niihin.

3

Kuuntelen, kyselen, neuvon ja autan opiskelijaa mielelläni. Hallitsen erilaisia oppimista aktivoivia ohjausmenetelmiä ja osaan valita tarkoituksenmukaisen menetelmän opetettavan tehtävän ja ohjattavan tavoitteiden mukaan. Osaan kehittää yhdessä työpaikkani henkilöstön kanssa monipuolisia tapoja ohjata opiskelijoita.

2.5 Oppimisen arviointi

1

Osaan erottaa opiskelijan arvioinnissa oppimisen arvioinnin ja osaamisen arvioinnin. Seuraan opiskelijan oppimisen etenemistä tarkkailemalla ja havainnoimalla työskentelyä sekä edistymistä. Ohjaan ja rohkaisen opiskelijaa itsearviointiin ja oppimisensa dokumentointiin esim. oppimispäiväkirjan avulla.

2

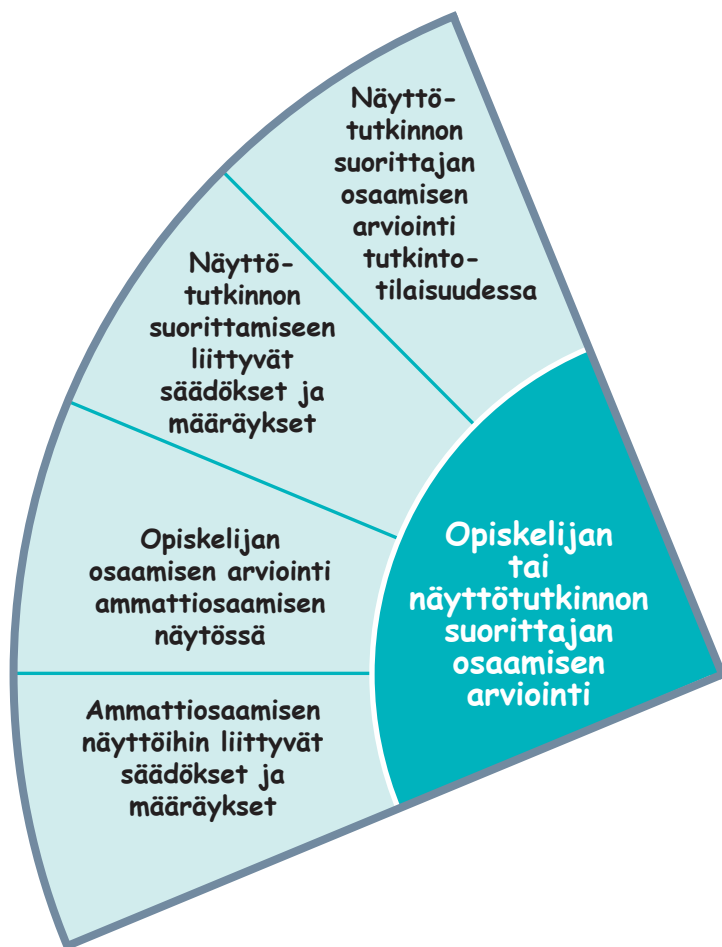
Osaan antaa opiskelijalle riittävästi ja oikea-aikaisesti rakentavaa ja kehittävää palautetta oppimisen edistymisestä. Käytän kannustavia ja motivoivia menetelmiä. Tarkistan, että opiskelija ymmärtää palautteen tarkoittamallani tavalla. Osaan rakentaa oppimisen arvioinnin vaiheineen ja menetelmineen kokonaisuudeksi, jotta opiskelijalle syntyy selvä kuva siitä, mitä hän jo osaa ja mitä vielä pitää oppia. Osaan ohjata työyhteisöni jäseniä erottamaan opiskelijan oppimisen ja osaamisen arvioinnin toisistaan.

3

Osaan oppimisen arvioinnin kautta muodostaa käsityksen siitä, milloin opiskelija on valmis osoittamaan osaamisensa. Osaan ottaa puheeksi vaikeitakin asioita. Osaan kehittää oppimisen arvioinnin toimintatapoja työpaikallani.

3 Opiskelijan tai näyttötutkinnon suorittajan osaamisen arviointi

Arvioi osaamistasi seuraavilla osaamisalueilla:

Tavoitteena on, että työpaikkaohjaaja osaa

- arvioida opiskelijan osaamista ammattiosaamisen näytössä tai tutkinnon suorittajan osaamista tutkintotilaisuudessa.

3.1 Ammattiosaamisen näyttöihin liittyvät säädökset ja määräykset

1

Tiedän ammattiosaamisen näytön periaatteet osana ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijoiden osaamisen arviointia. Tiedän osaamisen arvioijana toimimisen esteellisyyskysymykset. Tunnistan oman roolini ammattiosaamisen näyttöjen arvioijana. Osaan dokumentoida tarvittaessa oman arviointini ja noudatan salassapitoa koskevia määräyksiä koulutuksen järjestäjän ohjeistuksen mukaisesti. Osaan toimittaa arviointiin liittyvät dokumentit koulutuksen järjestäjälle sovitusti.

2

Osaan kysyä ja tarkentaa säädöksiin liittyviä asioita esimerkiksi opettajilta tai muilta yhteistyötahoilta ja kertoa säädöksistä ja määräyksistä myös työyhteisöni muulle henkilöstölle.

3

Osaan seurata ammattiosaamisen näyttöihin liittyvien säädösten ja määräysten mahdollisia muutoksia hyväksikäyttäen eri tietolähteitä.

3.2 Opiskelijan osaamisen arviointi ammattiosaamisen näytössä

1

Osaan arvioida opiskelijan osaamista ammattiosaamisen näytössä seuraamalla ja havainnoimalla hänen työskentelyään tutkinnon perusteissa määriteltyjen arviointikriteerien mukaisesti. Osallistun arviointikeskusteluun antamalla oman näkemykseni opiskelijan osaamisesta.

2

Osaan ottaa arvioinnissa huomioon erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat sekä eri kieli- ja kulttuuriryhmiä edustavat opiskelijat. Osaan osaamisen arvioinnissa nostaa esille työn tekemisen kannalta oleelliset seikat. Osaan perustella monipuolisesti arviointini arviointikriteereiden pohjalta.

3

Osaan konkretisoida tutkinnon perusteissa esitettyjen arviointikriteereiden sisältöjä työyhteisöni jäsenten kanssa. Osaan vastata itsenäisesti koko ammattiosaamisen näytön arvioinnista tilanteissa, joissa työpaikkaohjaajana yksin päätän opiskelijan ammattiosaamisen näytön arvosanasta.

3.3 Näyttötutkinnon suorittamiseen liittyvät säädökset ja määräykset

1

Tiedän tutkintotilaisuuden toteutukseen liittyvät säädökset ja määräykset osana näyttötutkinnon osaamisen arviointia. Tiedän osaamisen arvioijana toimimisen esteellisyyskysymykset. Tunnistan oman roolini tutkinnon suorittajan osaamisen arvioinnissa tutkintotilaisuudessa. Osaan noudattaa salassapitoa koskevia määräyksiä näyttötutkinnon järjestäjän ohjeistuksen mukaisesti. Osaan toimittaa arviointiin liittyvät dokumentit tutkinnon järjestäjälle sovitusti.

2

Osaan kysyä ja tarkentaa säädöksiin liittyviä asioita yhteistyötahoilta ja kertoa säädöksistä ja määräyksistä myös työyhteisöni muulle henkilöstölle.

3

Osaan seurata tutkintotilaisuuksiin liittyvien säädösten ja määräysten mahdollisia muutoksia hyväksikäyttäen eri tietolähteitä.

3.4 Näyttötutkinnon suorittajan osaamisen arviointi tutkintotilaisuudessa

1

Osaan arvioida tutkinnon suorittajan osaamista seuraamalla ja havainnoimalla hänen työskentelyään tutkinnon perusteissa määriteltyjen arviointikriteerien mukaisesti. Osallistun tarvittaessa palautetilaisuuteen, jossa tutkinnon suorittaja voi täydentää tutkintosuoritustaan suullisesti ja esittää oman arvionsa suoriutumisestaan.

2

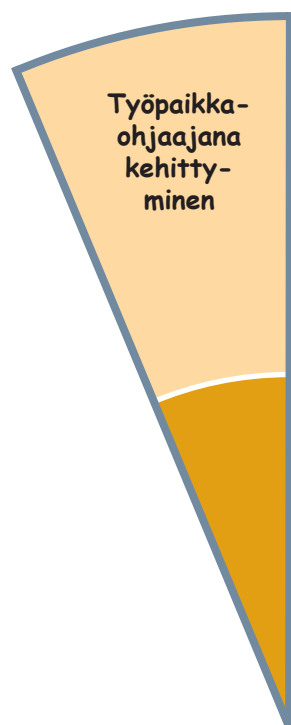
Osaan ottaa arvioinnissa huomioon erityistä tukea tarvitsevat tutkinnon suorittajat sekä eri kieli- ja kulttuuriryhmiä edustavat tutkinnon suorittajat. Osaan arvioida tutkinnon suorittajan osaamista ennalta sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan niin, että näyttötutkintoihin liittyvät arvioinnin periaatteet toteutuvat. Osaan osaamisen arvioinnissa nostaa esille työn tekemisen kannalta oleelliset seikat.

3

Osaan konkretisoida tutkinnon perusteissa esitettyjen arviointikriteereiden sisältöjä työyhteisöni jäsenten kanssa.

4 Työpaikkaohjaajana kehittyminen

Arvioi osaamistasi seuraavalla osaamisalueella:

Tavoitteena on, että työpaikkaohjaaja kehittää omaa työtään työpaikkaohjaajana.

1

Osaan arvioida ohjausosaamistani, vastaanottaa ja kerätä palautetta ohjauksestani opiskelijoilta, tutkinnon suorittajilta, työyhteisöltä ja koulutuksen järjestäjän edustajilta.

2

Osaan hyödyntää saamaani palautetta ja kehittää ohjaustani saamani palautteen pohjalta. Olen valmis opiskelemaan lisää työpaikalla järjestettävän koulutuksen toteuttamiseen liittyvistä asioista ja osaan antaa kehittävää palautetta myös muille työpaikkaohjaajille. Kannustan työpaikallani myös muita opiskelijoiden ohjaukseen liittyvän osaamisen kehittämiseen.

3

Annan oman osaamiseni muidenkin hyödynnettäväksi.

Osaan kehittää opiskelijoiden ohjaamisen ja arvioinnin käytäntöjä työpaikallani. Osallistun aktiivisesti työpaikkaohjaajien koulutuksen kehittämiseen.

Kehittämissuunnitelman laatiminen

Kun olet arvioinut osaamisesi ainakin kerran, voit edetä siten, että laadit suunnitelman opiskelijoiden ohjaamisessa sekä oppimisen ja osaamisen arvioinnissa tarvittavan osaamisesi kehittämiseen.

Valitse kehittämisen kohteeksi sellainen osaamisalue, jossa koet tarvitsevasi osaamista ja lisätietoa. Aseta kehittymisesi konkreettinen tavoite ja mieti, miten ryhdyt kehittämään kyseistä osaamista: opiskellen itse kirjoista, osallistuen koulutukseen tai perehtyen asiaan jonkun työtoverisi ohjauksessa. Ideoita eri kehittämismenetelmistä voit saada kuviossa 3 esitetyistä vaihtoehdoista.

Työpaikkaohjaajien koulutus suunnitellaan jokaiselle osallistujalle henkilökohtaisesti sen mukaan, ohjaatko ja arvioitko ensisijaisesti ammatillisen peruskoulutuksen, näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen vai oppisopimuskoulutuksen opiskelijoita. Lisäksi koulutuksen toteutuksessa otetaan huomioon aiempi osaamisesi. Näin osaamisesi arviointi tämän osaamiskartan avulla antaa pohjatiedon myös työpaikkaohjaajien koulutuksen suunnitteluun ja toteutukseen.

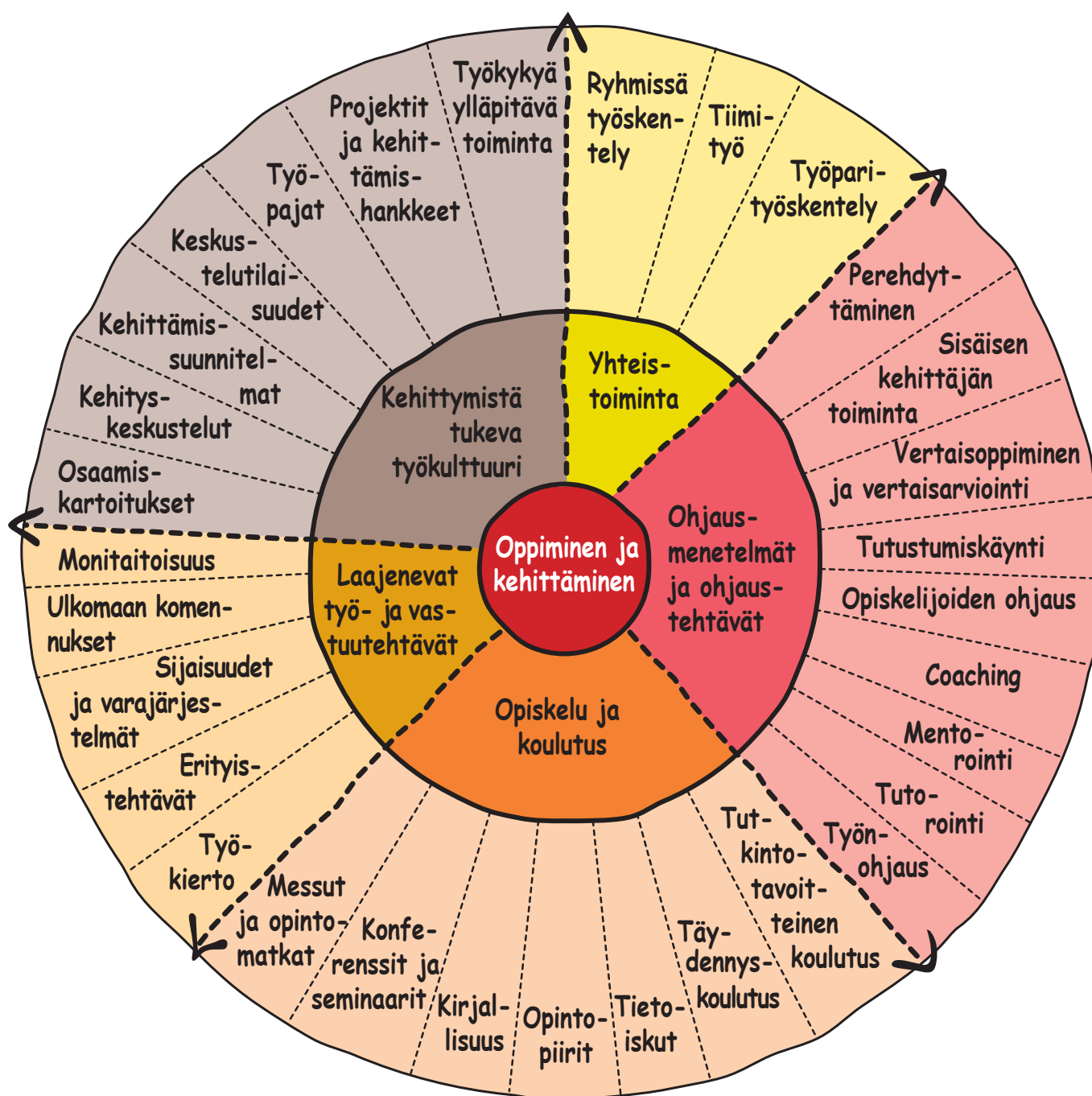
Lähteet

Hätönen, H. 2011. Osaamiskartoituksesta kehittämiseen II. Helsinki: Edita Prima Oy.

Hätönen, H. 2004. Työpaikkaohjaajan osaamiskartta. Menetelmä osaamisen arviointiin ja kehittämiseen. Educa-Instituutti Oy.

Lammi, A. 2012. Opas työpaikkaohjaajien koulutuksen toteuttamiseen. Educa-Instituutti Oy. Helsinki: Edita Prima Oy.

Opetushallitus. 2012. Työpaikkaohjaajien koulutus 3 ov. Määräykset ja ohjeet 2012: 41. Saatavilla verkosta: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/tyopaikkaohjaajien_koulutus.

Kuvio 3. Erilaisia osaamisen kehittämisen vaihtoehtoja

(Lähde Hätönen, H. 2011. Osaamiskartoituksesta kehittämiseen II).

Työpaikkaohjaajan osaaminen

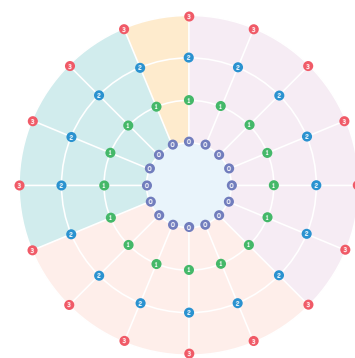
Arviointi- ja kehittämissuunnitelmalomake

Arvioi omaa osaamistasi työpaikkaohjaajana.

Merkitse tuloksesi tässä liitteessä olevaan kuvioon.

Ohje osaamisen arviointiin

1. Lue osaamisalueiden kuvaukset ja valitse kultakin osaamisalueelta tasoista 0–3 se taso, joka parhaiten kuvaa omaa osaamistasi arviointihetkellä. Tasojen arvioinnissa voit hyödyntää myös tasojen yleiskuvausta (kuvio 2). Periaate on, että ylemmät osaamistasot sisältävät myös alempien tasojen osaamisen. Tasokuvaukset ovat suuntaa-antavia, eikä aivan kaikkien tasokuvauksessa mainittujen asioiden tarvitse toteutua, jotta voisit perustellusti arvioida sen osaamistasoksesi.
2. Merkitse arviointisi seuraavalla sivulla olevaan taulukkoon kullekin osaamisalueelle.
3. Merkitse arviosi taulukosta osaamisympyrään kullekin osaamisalueelle. Kun olet merkinnyt ympyrään kaikki osaamistasosi, yhdistä tulokset viivalla. Näin saat havainnollisen kuvan osaamisestasi.
4. Kun olet piirtänyt oman osaamisympyräsi, voit suunnitella, mitä osaamisalueita haluat mahdollisesti kehittää. Työpaikkaohjaajien koulutukseen osallistuminen on yksi kehittämisen tapa, mutta voit pohtia myös muita kehittämisen vaihtoehtoja.

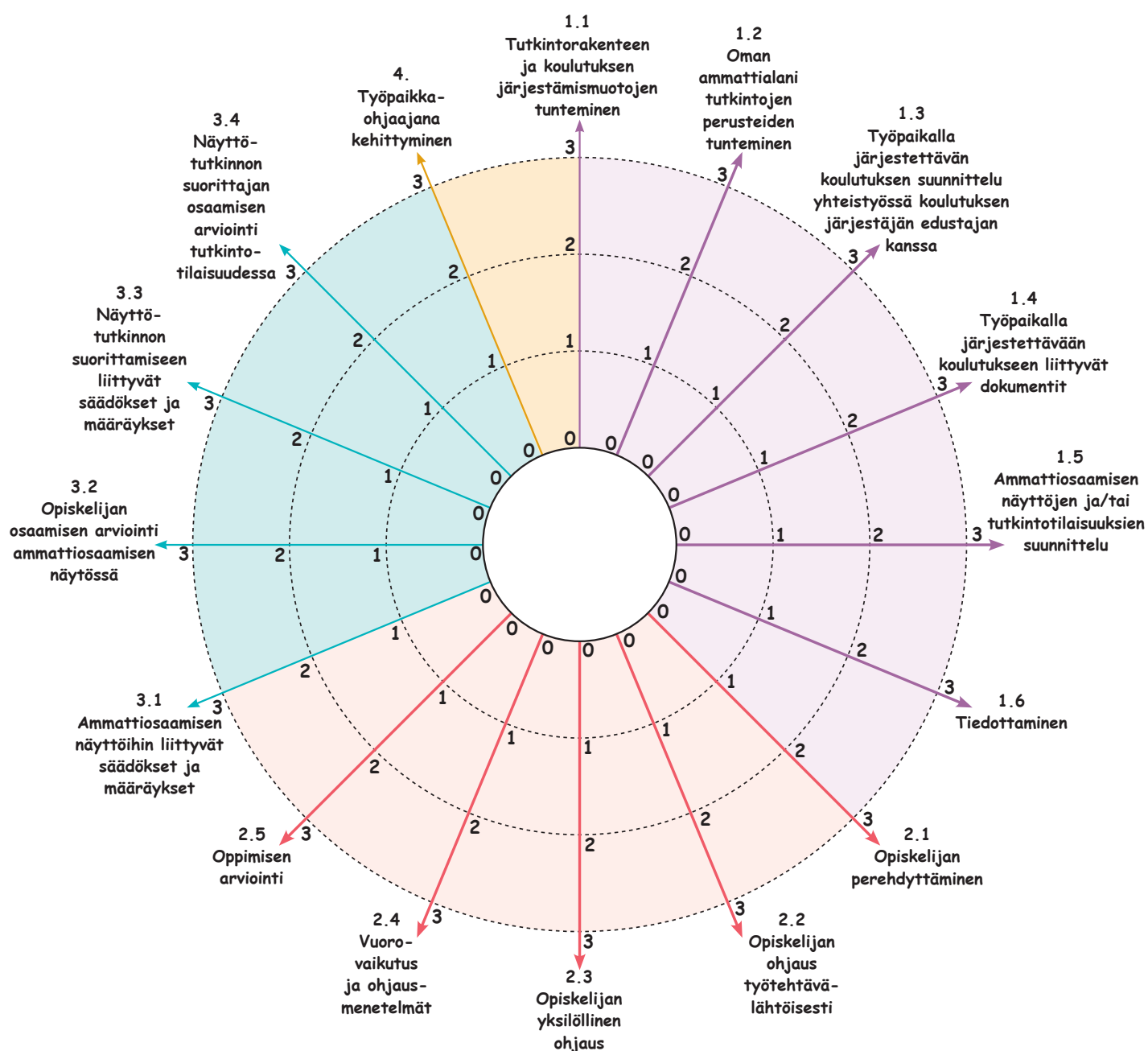

Taulukko osaamisen arviointien tuloksista

Työpaikkaohjaajan nimi: _____

Osaamisalue	Osaamisen tasot			
	0	1	2	3
1 Työpaikalla järjestettävän koulutuksen, ammattiosaamisen näyttöjen ja tutkintotilaisuuksien suunnittelu				
1.1 Tutkintorakenteen ja koulutuksen järjestämisuotojen tunteminen				
1.2 Oman ammattialani tutkintojen perusteiden tunteminen				
1.3 Työpaikalla järjestettävän koulutuksen suunnittelu yhteistyössä koulutuksen järjestäjän edustajan kanssa				
1.4 Työpaikalla järjestettävään koulutukseen liittyvät dokumentit				
1.5 Ammattiosaamisen näyttöjen ja/tai tutkintotilaisuuksien suunnittelu				
1.6 Tiedottaminen				
2 Opiskelijan ohjaaminen ja oppimisen arviointi				
2.1 Opiskelijan perehdyttäminen				
2.2 Opiskelijan ohjaus työtehtävälähtöisesti				
2.3 Opiskelijan yksilöllinen ohjaus				
2.3 Vuorovaikutus ja ohjausmenetelmät				
2.5 Oppimisen arviointi				
3 Opiskelijan tai näyttötutkinnon suorittajan osaamisen arviointi				
3.1 Ammattiosaamisen näyttöihin liittyvät säädökset ja määräykset				
3.2 Opiskelijan osaamisen arviointi ammattiosaamisen näytössä				
3.3 Näyttötutkinnon suorittamiseen liittyvät säädökset ja määräykset				
3.4 Näyttötutkinnon suorittajan osaamisen arviointi tutkintotilaisuudessa				
4 Työpaikkaohjaajana kehittyminen				

Merkitse esimerkiksi rastilla (x) osaamisen arviointisi alla olevaan ympyrään ja yhdistä arviointituloksesi viivalla.

Työpaikkaohjaajan henkilökohtainen kehityssuunnitelma

Nimi: _____

Ajankohta: _____

Kehitettävät osaamisalueet tärkeysjärjestyksessä	Kehittämisen menetelmät ja toimenpiteet	Aikataulu	Seuranta
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			